

תשורה

משמחת נישואין של

משה זלמן ושיינדל שפירא

יום ראשון, טו"ב כסלו ה'תשנ"ט

לונדון, ענגלאנד

סא

מכתבים ומענות וכו' מכ"ק אדמו"ר
שטרם דאו אור הדפוס, בלה"ק ובאנגלית וכו'

כולל אלבום תמונות מכ"ק אדמו"ר
במעמד סידור-קידושין
ט"ו תמוז ה'תשכ"ג

עליי תמידית - בפל יום

העלי' לתורה הראשונה (בהבר-מצוה של החתן - הרה"ת משה זלמן שי' שפירא) בש"ק פ' כיתצא, י"ד אלול תשמ"ח, הי' בתפילת המנחה במנין כ"ק אדמו"ר שהתקיימה (כרגיל) מיד לאחרי התוועדות קודש ליד מקומו הק' על בימת ההתוועדות.

במשך כל זמן העלי' ואמירת הברכות הסתקל כ"ק אדמו"ר על חתן הבר-מצוה באופן בלתי רגילה.

למחרתו, יום ראשון - בעת חלוקת השליחות מצוה לצדקה (שהתקיימה אז בביתו הק' של כ"ק אדמו"ר) עבר החתן עם הוריו, זקיניו ומשפחתו לקבלת ברכה.

ריל"ג אמר לכ"ק אדמו"ר: "אתמול הי' הבר-מצוה". כ"ק אדמו"ר נתן דולר נוסף להבר-מצוה ואמר: "אפגעבען אויף צדקה לזכות פון דעם בר-מצוה, זאל זיין בשורות טובות".

ונתן דולר לאביו, הרה"ת נחמן שי' ואמר: "כוח"ט לשנה טובה ומתוקה". ואח"כ אמר [בהצביעו להבר-מצוה]: "ער האָט [דאָך] נעכטען עולה תורה געווען" והמשיך (בהניפו ב' ידיו הק'): "(ער זאל) האָבן אן עלי' מיום ליום".

אח"כ נתן דולר לזקנו הרה"ת ברוך שי' גופין.

ופנה לעבר לאביו שי' והוסיף: "די עלי' דארף זיין יעדער טאָג, ניט נאָר ביום הקריאה".

כשהתחילו לילך, פנה עוד לזקנו שי' ואמר: "אסאך נחת".

פרסום ראשון

בתי"ק של כ"ק אדמו"ר, הענייה בסוף מכתב לאבי הכלה
מענה לבקשת תיקון, דע"פ טעות מישהיא נתנה חלב-עכו"ם לאחד הילדים, וטעם רק כמה טיפות:

affairs should be permeated with true joy,
the joy of the Torah and Mitzvot.

With blessing m. Schwartzson
אגפך ע"ה חזי כו' - יצ"ו
אצט"ה 41 ע"י"ק (גז"ר)
[י"ת"ל] אהו"ל"ח"ו"ג ג"ל-ה"א"פ
ג"מ ק"ו"ל"א"ו"ל"ע"ס

למש"כ ע"ד
חלב כו' -
יפרישו לצדקה
41 שקלים
(דולר) [יתנום
להוצאות גן-
הילדים דבית
ליובאוויטש].

יחידות של אבי הכלה; מונה ע"י כ"ק אדמו"ר

הר"ש שי' לו רשם היחידות כפי זכרונו והבנתו וכ"ק אדמו"ר הוסיף או תיקן וכו' (אותיות בולטות):

כוכרי, הנה אמר כ"ק אד"ש ביחידות ע"ד ... כדלהלן: להתדבר עם המכירים אותו ואת הוריו; להשתדל למשכו לעבודת בית-ליובאוויטש, דע"ז יקבל חשק בהענינים וינתק מענינים בלתי רצויים; לחשוב ובאם ימצאו להציע שידוך פדפי קונקרטי, שנראה שמתאים, ניט סתם מוסר'ן, ועי"ז ג"כ ישתנה עד-כפוא בזה שדרוש שישתנה. ושואל הנני האם זוכרני נכון בכ"ז.

ומזה אולי יש לדייק שאף שזהו מכאן כדאי שיכתבו (ליפסקאר, בוימגארטען, חבריו כו') מכאן שישוב למאריסטון, או גם שיטלפנו (כמו שהציעו איזה מחבריו, שמוכנים להשתתף בהוצאות טלפון לשם); ולאידך אולי יש גם להשתדל באופן זה, עכ"פ אלו שנמצאים כאן כנ"ל. ואבקש הודאתו הק' של כ"ק אד"ש בזה, וברכתו הק' שיסתדר הענין כפי כוונת כ"ק אד"ש בכל הפרטים.

סוף מכתב לאם הכלה, בתקופת האירוסין אודות ביקורה לנגי.

אגפך ע"ה
י-ו"ל"ע"ס

I appreciate your letting me know about the success of the camp. I trust this has further convinced you that where there is a firm resolution to accomplish things, they are indeed accomplished.

Wishing you a chasimo ugmor chasim toivo for the fulfillment of your heart's desires for good,

With blessing, m. Schwartzson

ל"ה

P.S. Regarding your desired visit to New York, as I indicated to your (brother) it is suggested that the time of the wedding should at least tentatively be considered, and then it will be more practical and easier to consider a visit, etc.

Enclosed is a copy of my Rosh Hashanah message, which I trust you will put to good advantage.

מענה לאחד מאנ"ש:

כפי שאמרתי אמש: כשממלא בקשתי יעשה זה לא בתור מילוי גזרה
ושאין לו ברירה, כ"א בשמחה אמיתית.

פירסום ראשון

ב"ה, כ"ד אדר א', ה'תשל"ו
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר ... שי'
המכונה ד"ר ...
ירושלים עיה"ק ת"ו

שלום וברכה:

לאחר ההפסק הארוך, נעם לי לקבל מכתבו מי"א אדר א', ובפרט, בלשון חכמינו ז"ל, שהכל הולך אחר החיתום והסיום - בשורה הטובה ע"ד חתונת בתו תח"י. ויהי רצון שתה"י בשעה טובה ומוצלחת, ובנוסת המסורתי - בגשמיות וברוחניות גם יחד. ואף שהסדר הוא גם כן מסורתי - "בגשמיות וברוחניות" - הרי הכוונה בזה, שאף על פי שבסדר חיי האדם כפי הנראה לעיני בשר, ההתחלה היא בענינים גשמיים, אכילה ושתי' וכו', ורק כעבור שנתים ויותר התינוק מתחיל לדבר וכו', הרי הרוחניות הבאה לאחר זה הולכת וגוברת, ולא על ידי שלילת הגשמיות, כי אם על ידי שמבררים ומזככים ומאירים את הגשם שיהי' כלי מתאים לרוח, ממלא שליחותו בעולמנו זה ובפרט - באותם השטחים שאפשר להגיע עליהם רק על ידי הגשם.

בודאי יחשדני, וכן היא האמת, שאין כוונתי בהאמור לדרשה, ופשיטא שלא להטפת מוסר ח"ו, כי אם בהנוגע למעשים בפועל, אשר המעשה הוא העיקר, היינו מצוות מעשיות; ולא רק להבין את היוקר שבהן, כי אם לקיימן בפועל, ואדרבה זה הוא העיקר, ואין גוגע כל כך באם תאחר ההבנה ותבוא רק לאחרי הקיום בפועל.

ואם הדברים אמורים וחשובים בנוגע לכל מצוה, ובנוגע לכל יום ולכל תקופה מהחיים, החשיבות גדולה פי כמה כשהמדובר במצוות עקריות, ובתקופה שהיא משמשת יסוד לכל משך החיים הבאים לאחרי', ובנוגע לעניננו - תקופת ההכנה לחיי משפחה, אשר לאמתו של דבר הרי זה אופן חיים מיוחד ובתוכן אחר לגמרי מאשר התקופה שעד הגשואין,

ועד כדי כך, שחכמינו זכרונם לברכה קראו לאדם בחייו של רווק (או רווקה) - "פלג גופא", ורק על ידי נשואין נעשים האיש והאשה ביחד מציאות שלמה ואחידה, על ידי שמשלימים זה את זה וזו את זה - ועד שמנהג ישראל לברך את החתן והכלה לרגלי חתונתם שיהי' הבנין "בנין עדי-עד". והרי קודם להקמת הבנין באה הנחת היסודות, אשר תוקף כל הבנין ושלמותו, לכל לראש, תלויים באופי ותוקף היסודות ושלמותם.

כאמור לעיל, הרי זו הכנה לכל משך החיים שלאחרי זה, שמוה מובן שצריך להיות חיסון וחיווק בפני כל השינויים הטובים או וכו' שאפשר שיהיו במשך החיים שלאחרי זה. ומהגשם אתה לומד גם על הרוח. כי כמו שבבנין בית של עצים ואבנים כפשוטם, בהנחת היסודות, שואלים את המבין בטוב חומר היסודות ואופן הנחתם וכו', והמבין דן על יסוד הנסיון שלו בעבר, או מהנסיון של בנאים שקדמוהו, שבהנו וניסו חומרים שונים במצבים שונים ובחרו באלו שעמדו בפני הנסיונות והשינויים וכו', ואו עושים כפי חוות-דעת הבנאי, ואין נפקא-מינה כלל וכלל דעת הדר בבית, ועל אחת כמה וכמה שאין חשוב האם גם הדר בבית מבין למה

חומר זה טוב מהחומר אחר, כיון שאין הדר בבית צריך להיות מומחה בנוגע להיסודות, ואפילו לא בנוגע להכתלים והגג. ואדרבה, עלול שהדר בבית יהי' משוחד מהיופי החיצוני, ומהטענה הידועה "מה יאמרו הבריות", ומה יאמרו השכנים והשכנות, שהם רואים רק החיצוניות והקליפה וכו' - כן הוא בנוגע לבנין עדי-עד האמור.

והרי בנוגע לעמנו בני ישראל אין צורך בחיפוש מיוחד ובמחקר מיוחד מה הם היסודות האמתיים לקיומו בתור עם וגם בתור יחיד. שהרי דוקא עמנו, שמאז ומתמיד הי' המעט מכל העמים, עשיר הוא במהלך החיים שלו בתקופות שונות מהקצה אל הקצה ובתנאי חיים שונים מהקצה אל הקצה, וגם עתיד נסיון הוא בזה שמאז ומתמיד היו כאלה שניסו אורחות חיים שונים, וגם כן מן הקצה אל הקצה. וכשמדפדפים בדברי ימי עם ישראל, על אחת כמה כשאין מסתפקים בדיפדוף, אלא מתבוננים בעיון המתאים, רואים במוחש שבכל פעם אשר סטו נטו מדרך המקובלת מאז היות עם ישראל לעם ממעמד הר סיני ועד ימינו אלה, הרי כעבוד תקופה קצרה, או שחזרו בהם מן הנטי' והסטי' ושבו למקורם ולאורת חיים על פי תורת-חיים (- מלשון הוראה בחיים), שהיא נקראת גם כן תורת-אמת - שאין ההוראות שלה בשביל להרגיע את הרוח או שתהי' שנת האדם ערבה ומתוקה, כי אם מתארת את המציאות לאמתתה; או - אלה שמאיוו סיבה שתהי' המשיכו בסטי' מדרך התורה ומצותי' סוף-סוף נתבוללו ונטמעו בין העמים. ובודאי לדכותי' דמר אין צורך בהבאת ראיות והוכחות וכו'.

ההסברה שקשה השינוי לאחרי תקופה של אורח חיים באופן אחר - אינה הצדקה כלל וכלל, שהרי רואים במוחש שביד האדם לשנות אורח חייו, ואין הדבר תלוי אלא ברצונו והחלטתו התקיפה, ובפרט כשהמדובר בתקופת הכנה לחיים חדשים, כאמור לעיל.

מובן שידוע אני שלא תמיד ביד ההורים להשפיע על הבנים או הבנות, ובפרט בענינים עקריים, ועל אחת כמה כשזו בניגוד למה שראו בבית ההורים. אבל גם זו היא רק הסברה שאין הדבר קל ופשוט. אבל אין זה משנה את אמתיות המצב, כי אם לדרבן את האדם ולורו שמלכתחילה ידע שעליו להראות אומץ רוח יותר מהרגיל, שלא הי' זקוק לזה במצב רגיל.

וגם זה רואים במוחש ומעריכים כדבר טבעי, אשר אף אם בנוגע לעצמו עושה האדם חשבון, שבאם השינוי קשור במדת אומץ מסויימת לשנות את חייו, נוחה, אבל באם יודרש מאמץ גדול ביותר - אין כדאי לו הדבר, אף על פי שהשינוי טוב ורצוי. הרי כשבזה תלוי האושר של בנים ובנות, על אחת כמה וכמה בת יחידה, בודאי שלא מתחשבים בגודל המאמץ והשינוי שצריך לעשות בנוגע לעצמו, כיון שזה נוגע לאושר הבת או הבן ולאשרם במשך כמה וכמה שנים.

הנסיון הראה שלאמתתו של דבר המניעה העיקרית לשינוי מסוג האמור היא מה יאמרו הבריות על השינוי הפתאומי, ובסגנון הידוע, מה יום מיומיים? אבל גם בזה רואים במוחש שבנוגע לבת או לבן אין ההורים מתחשבים בתגובה זו, או אפילו בלעג, של בריות או שכנים ומיודעים.

בהכירי את מר וראיתי את האומץ רוח שלו למרות מצב בריאותו ביחסיו עם האנשים אשר מסביבו, ואדרבה שזה דירבן אותו להתגבר על כל הקושיים ולהראות אשר לא רק שאינו נופל ח"ו מהאנשים אשר סביבו, אלא יש בידו להתמודד ולהתגבר עליהם, ועלה בידו והצליח בזה, ובאופן - שגם זה עיקר - של פנים שנחקות ומתוך עידוד רוח, הרי אין כל ספק אצלי שבאם יחליט באמת שעליו להשתדל בנוגע ליסוד חיי' של הבת לפחות מתחיל מהגשואין שלה, יעשה כל התלוי בו שלא רק שלא תהי' סתירה כלל מצדו הוא, אלא

אדרבה נראה דוגמא חי' בשינוי חייו הוא.

לכאורה מקום לומר שתקותי לפעול שינוי כפי האמור בחיי היום-יום של אדם שהוא בעל שיטה ובעל מחשבה, על ידי מכתב אחד - זו היא תזי' וחלום ואגדה וכו'. אבל, כנ"ל, מה שמחזק אותי לכתוב את כל האמור לעיל (וכנ"ל לא לשם דרשה בעלמא או להבעת תקוה בעלמא), הוא על יסוד הכירי את אומץ רוחו ויכולתו להתגבר על התנאים שמסביבו, אפילו בסביבתו הקרובה. ואם תמצא לומר, הרי כשמביט מר בהנעשה סביבו בארצנו הק', ויצייר לעצמו המצב כפי שהי' לפני יובל שנים או מאה שנה - הנה רואים בעיני בשר איך שענין שחשבוהו אז להזי' ולחלום הפך למציאות חי', ועד כדי כך שאלו שנולדו בשנים האחרונות אין רואים בזה כל הידוש ומקבלים זה כהליך טבעי ושגרתי בכל הפרטים.

לסכם את הענין בנקודה אחת, ובאם יש מקום לזה גם לברכה - הרי בא זה בצירוף ברכתי הלבבית, שיצליח מר לשכנע את עצמו שחיי איש ואשה הישראלים צריכים להיות מיוסדים אך ורק על תורת ישראל, כפי שקבלוה בני ישראל על ידי משה רבנו במעמד הר סיני בתור ירושה לדורי דורות עד סוף העולם. וכאיש מעשה יתרגם זה בפועל, בחיי היום-יום, ובודאי שעל ידי זה תהי' גם השפעתו ודבריו עם הבת ובן-גילה דברים היוצאים מן הלב אשר נכנסים אל לב השומעים ופועלים פעולתם, ובפרט דברים המלווים דוגמא חי' מהשינוי בחייו הוא.

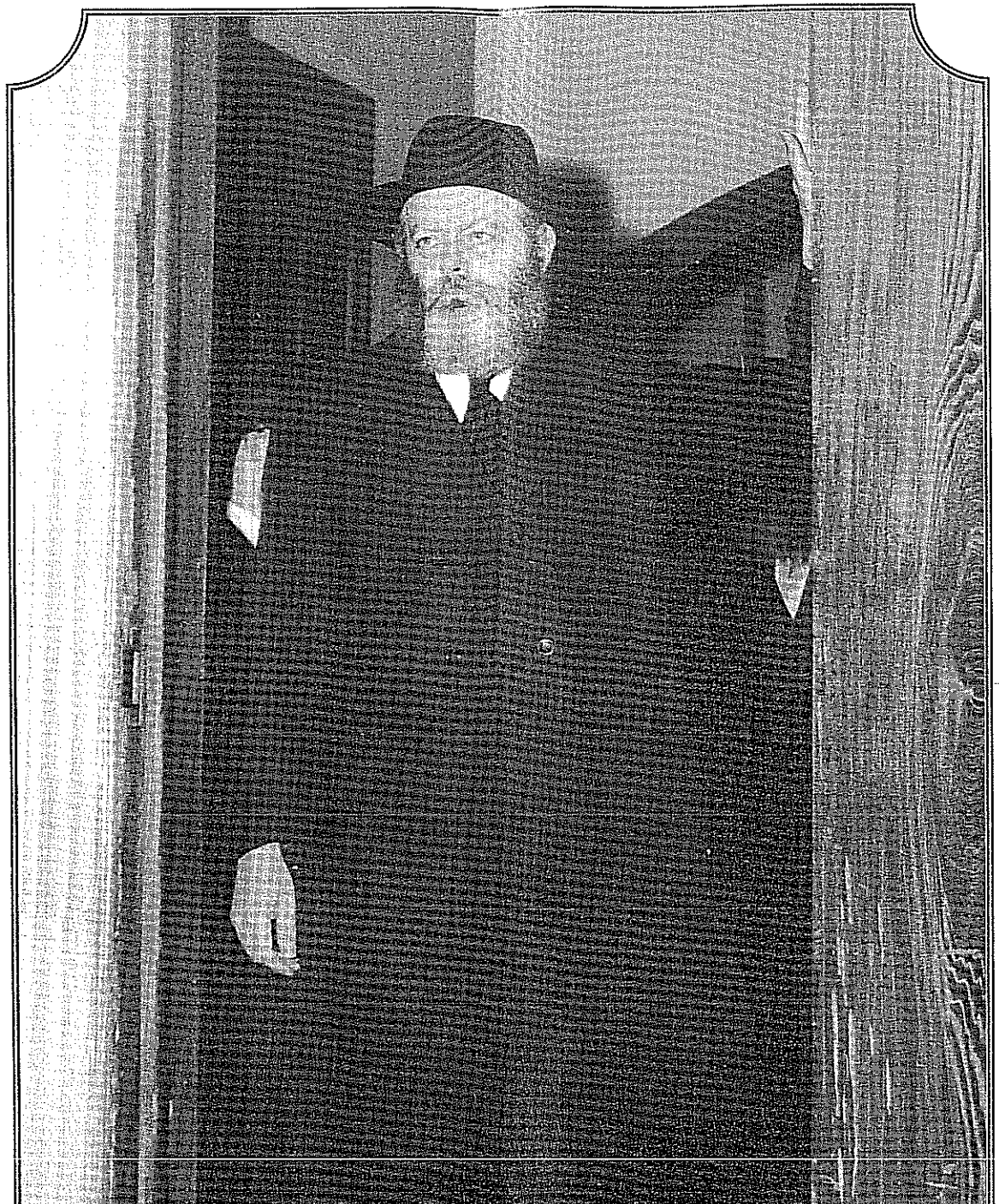
לכאורה יש מקום לבקשת סליחה על ההתערבות שלי בחיים הפרטיים של פלוני ופלונית, ובבטויים כפי האמור. אבל כיון שהענין הוא עקרי כל כך וחשוב כל כך ורציני כל כך, אין רשות בידי שלא להביע מחשבותי ותקוותי. ובאמת, מתאים לרציניות הענין חי' צריך להיות הסגנון תקיף יותר ותוקפני יותר וכו', ובפרט על יסוד ההוראה אשר כל ישראל חברים, ועוד יותר, אשר כל ישראל קומה אחת שלמה, ובלשון מורה נבוכי דורו ומורה נבוכי כל הדורות, הוא הרמב"ם, שהי' רופא הגוף ורופא הנפש גם יחד, אשר פעולה אחת של בן או בת ישראל יש בידה, ואפשר הדבר בפועל, שתכריע את חייו ואת העולם כולו לכף זכות ותגרום לו ולהם תשועה והצלה (הל' תשובה, פרק ג', הלכה ד'). בסגנון אחר, השינוי האמור הוא ענין שנוגע לכל עמנו בני ישראל, הזקיק ובפרט דוקא עתה לתשועה והצלה בכמה וכמה מובנים.

שולח אני את המכתב מהיר דחוף, כיון שאפשר שבתוכנו יש הפתעה ודרוש זמן יתר לקבל את הכתוב בו בסבר פנים יפות, וככתוב בתחילת המכתב, באופן שיבואו לידי מעשה, שהמעשה הוא העיקר.

ויהי רצון שתהי' חתונת בתו תי' בשעה טובה ומוצלחת בכל הפרטים ויבנו ביתם בישראל על יסודות התורה והמצות בנין עדי-עד, ומבורכים יהיו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכת מזל טוב.
מזל טוב (החתימת יד קרשה)

נ.ב. אין מר מזכיר כלל על דבר בריאות גופו בקשר למצבו בעת היותו כאן, וכן כפי שדברנו או, האם עומד הוא בקישור עם רופאים המנהלים מחקר בשטח זה לדעת אם נתחדש אצלם מה שהוא שיש בזה ענין גם לבריאות מר. וכפי שדברנו או, הרי ידוע שמתנהל מחקר איטנסיבי בכמה וכמה שטחי רפואה. ויהי רצון שגם בזה יבשר טוב.

תמונה זו מאחרי החתונה ואחרי תפלת מנחה בט"ו תמוז תשכ"ג. זמן אחרי חתונתם זכו הוריו
להיכנס להרבנית חנה ז"ל והראו לה כל תמונותיהם. וכשהיא ראתה תמונה זו אמרה:
"אה, אזא שימצע לאיטע פון דער זון. זאל געזונט זיין!"
הח' כ מסרו תופס של תמונה זו להרבנית, והיא הודה להם מאד.

Taken after the Chupah on July 7, 1963.
The Rebbe is seen leaving "770" Lubavich World Headquarters on his way home.
Upon seeing this picture Rebbetzin Chana z"l - the Rebbe's mother -
exclaimed: "Oh, what a nice picture of my sons may he be well!"

**בס"ד. תיאור קצר מסידור-קידושין ע"י כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו,
יום ראשון, ט"ו תמוז ה'תשכ"ג**

בשנים הראשונות (מאז אחרי יו"ד שבט ה'תשי"א) זכו כמה בני-זוג בזכות גדולה ונפלאה, בזה שכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הואיל לנסוע להשתתף בחתונתם בעת קבלת-הפנים והחופה. ומאז תשי"ד רק בהחופה (ורק בחצר 770). אמנם כ"ק אדמו"ר התנה תנאים מיוחדים לזה, וביניהם, שהכלה תלבוש פאה (שייטל) כל ימי חייה, ושהחתן ילבוש סירטוק בשבת ויו"ט. ומיום יו"ד שבט ה'תש"כ (שנת "העשירי יהי קודש" לנשיאותו) הוסיף כ"ק אדמו"ר עוד תנאי: שהחתן והכלה צריכים להיות מוכנים לנסוע בשליחות, ביחד עם הסכמות שני צדדי ההורים לפני החתונה. [אלו שזכו לזה באותה תקופה (לאחר יו"ד שבט ה'תש"כ): הרה"ת שרגא פייויש וואגעל (לונדון), הרה"ת אברהם יצחק שם-טוב והרה"ת אברהם ששונקין שיחיו].

הסדר ה' שאחרי הסיבובים ע"י הכלה, כ"ק אדמו"ר "סידר קידושין" [אמירת הברכות], ואח"כ ה' הרה"ח רחמ"א חדקוב ז"ל קורא את הכתובה ואח"כ ה' כ"ק אדמו"ר אומר כל שבע ברכות הנישואין.

לאחרי קשרי השידוכים של הר"ד ש. לו עם ב"ג, ענה כ"ק אדמו"ר לשאלות הורי החו"כ, שמקום החתונה הוא בד"כ, במקום הכלה [אנגלי], אבל הכל תלוי בהסכם המחוננים. לבקשת והפצרת אבי הכלה ר' שניאור זלמן שי יפה שכ"ק אדמו"ר יסדר קידושין, ענה כ"ק אדמו"ר אשר המענה לזה יובן מהעובדה אשר קרוב משפחתו של כ"ק אדמו"ר מתחתן בעוד שבועיים בנ"י, והמסדר-קידושין יהי אחד מרבני אנ"ש. אחר התכתבויות נוספות הובן אשר ישנם סיכויים אשר כ"ק אדמו"ר יסכים לסדר קידושין (מפני שכ"ק אדמו"ר לא אמר בבידור שלא), ולכן מקום החתונה נקבעה להיות בנ"י. אבל במקום אחר (לא ב770).

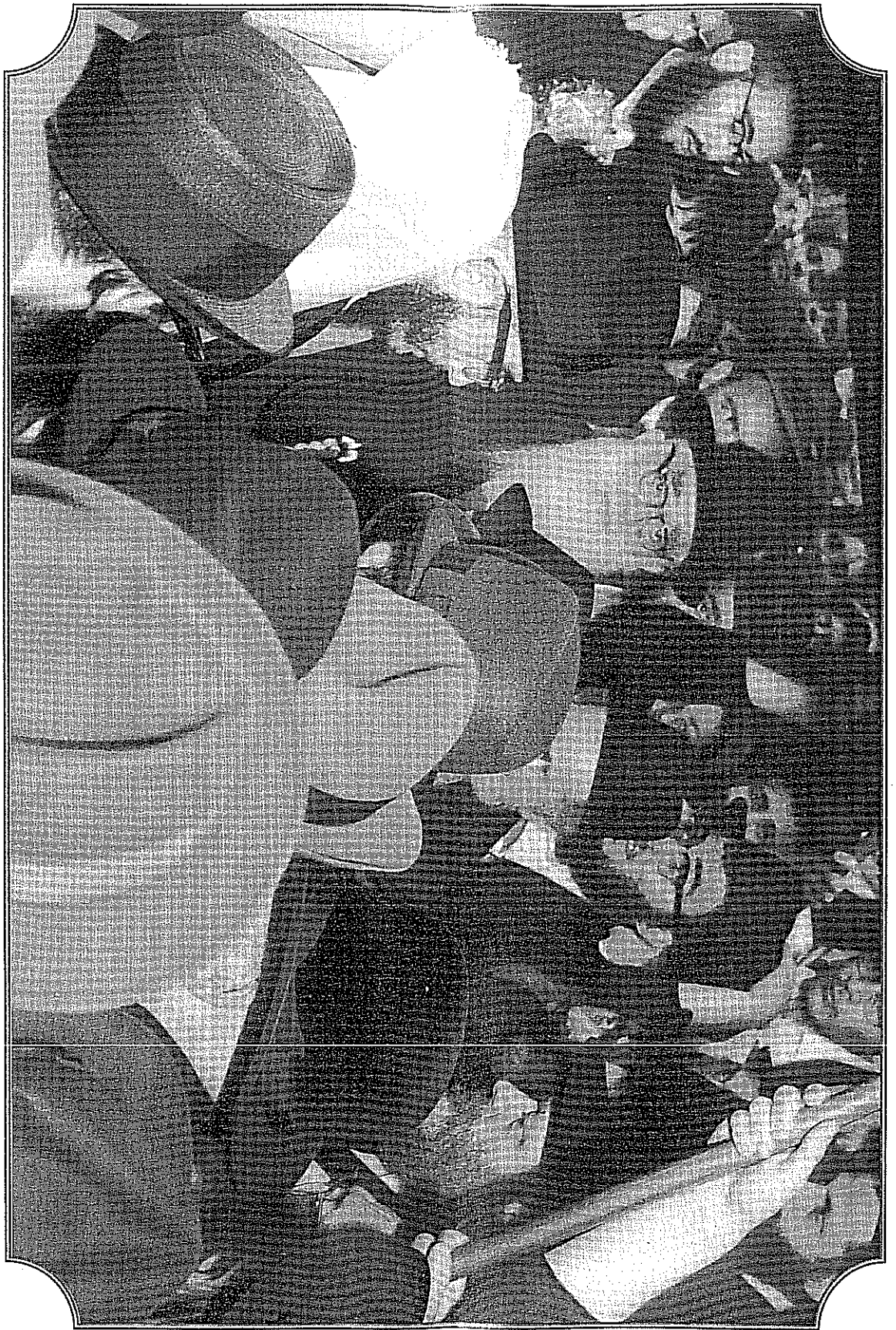
שבועיים לפני החתונה נכנס רז"י ליחידות ובין הדברים אמר לכ"ק אדמו"ר מכיון "שמצפים" שכ"ק אדמו"ר יסדר קידושין, עושים החתונה בנ"י. כ"ק אדמו"ר חייך אבל לא הגיב. כמה ימים לאחר"ז, בה' תמוז נכנסו החו"כ ליחידות (כנהוג אז לפני כל החתונות) ושאל אותם כ"ק אדמו"ר מדוע כתוב בהזמנה (בצד האנגלית) שהחתונה (קבלת פנים וכו') תתחיל ב7:30, האם אין אולם החתונה פנוי לפני זה? ואמר כ"ק אדמו"ר שידבר עדי"ז עם המחונתן (הרז"י). מאוחר יותר (באותו לילה) נכנסו הורי הכלה, וזו התבטא כ"ק אדמו"ר בנוגע לזמן החופה "אז ס'איז א רחמנות אויף די חתן כלה צו פאסטן אזוי לאנג" רז"י ענה אשר באם כ"ק אדמו"ר יסכים לסדר הקידושין יהיו מוכנים להתענות שבועיים! ענה כ"ק אדמו"ר: "מ'דארף דאס ניט", והודיע מהחלטתו הק' לסדר-קידושין בתנאים דלהלן: א) היות שצריכים להודיע להמוזמנים שינוי בהזמן ומקום החופה, אעפ"כ לא יומסרו זה לדפוס עד בוקר יום ה', י"ב תמוז [ג' ימים לפני החתונה...]. ב) פשיטא שלא יגידו לשום בן-אדם עדי"ז. ג) בהזמנה היא לא יופיע שמו הק'. כמו"כ הודיע אשר החופה תתקיים בדיוק בשעה החמישית.

כמה ימים לאחר"ז שאל הרחמ"א חדקוב ז"ל את החתן "מי המסדר קידושין?" החתן שידע שהלה לא מדבר סתם דברים ואולי ה"ז בשליחותו הק'... ענה "וואס מיינט איר?" הוא ענה שמתכוון למי שישדר כל הענינים, כמו הכתובה וכו'. הוא גם רצה לדעת האם יש להכלה לכה"פ שתי פאות שאז כשמנקים אחד יש השני'... [ג"כ שאל ממתית תלבש הפאה והסכים על לפני החופה].

ביום החתונה - יום ראשון ט"ו תמוז - נסע כ"ק אדמו"ר להאוהל. הקבלת-פנים ה' למטה ב770 בשעה 3:30 (הנשים היו בעזרת-נשים למעלה). רז"י דחף מאד שיהיו מוכנים להחופה בדיוק בשעה 5:00 כפי הוראת ודיוק כ"ק אדמו"ר. כמה דקות לפני שעה חמש אמר הרחמ"א שכנראה יודחה זמן החופה כי בד"כ כ"ק אדמו"ר מתפלל מנחה מיד בחזרתו מהאוהל, אבל רז"י אמר שהוא יודע רק מה שכ"ק אדמו"ר אמר לו והוא ימשיך כפי שהורהו (להיות מוכנים לחמש). בפועל, הגיע כ"ק אדמו"ר דקות ספורות לפני חמש ואמר אשר החופה תהי' מיד, ואח"כ מנחה.

כ"ק אדמו"ר יצא להחופה בדיוק בשעה חמש. בעת החופה הררש"א קאזארנאווסקי ע"ה סידר הענינים והוא הכריז בקול רם ובניגון הידוע: "איז מען מכבד כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו מיט סידור קידושין", ג"כ הכריז אותה ההכרזה "לברכות נישואין". יש לציין שכ"ק אדמו"ר אמר [בקול יותר נמוך] "סברי מרגן" הן לפני ברכות אירוסין והן לפני ברכות נישואין. הרחמ"א קרא הכתובה כנהוג. לאחרי סיום החופה, מכיוון שהחז"כ יוצאים ראשונים, חיכה כ"ק אדמו"ר להם לצד החופה והביט בהם במבט חזק. החז"כ יצאו לאחוריהם כפי שיוצאים מיחידות. [למרות שהיום ה' צח ובהיר וכו', הנה דקות ספורות לאחרי סיום החופה ירד גשם שוטף חזק במשך זמן...]

consistent and live up to their convictions and ideals, and are not influenced by the mob. There may always be some individual who might make a joke about the person's convictions, but where a person is sincerely dedicated to his faith, such a person can only call forth respect and admiration. Furthermore, if you will eventually settle in a Jewish Orthodox neighborhood, you will find that other young women will wish to emulate your good example, and thus you will have the additional Zechus of being instrumental in influencing others in the right way. The reverse is also true, for a Jew must always consider how his or her conduct affects others. This should be an additional consideration why you should overcome your superficial objection to wearing a *Shaetel*.

It is no less important to bear in mind that marriage is called "An everlasting edifice", meaning that it is an everlasting institution which is of vital importance not only for the husband and wife, but also for future generations. Every parent desires to ensure the happiness of children and will do everything possible to take out the utmost measure of such insurance.

Of course you might point out to this one or that one who do not wear a *Shaetel*. However it is surely unnecessary to point out that every person may have a particular weakness, and if one is to follow the principle "He is wise who learns from every person", he will be wise to learn from only the person's strong and positive qualities and not from his weak ones.

If you will let me know your Hebrew name and you mother's Hebrew name, and also your Chosson's Hebrew name and his mother's Hebrew name, I will remember you in prayer that your marriage take place in a happy and auspicious hour, and that you both make the necessary resolutions to set up your home on the foundations of the Torah, which is called *Toras Chaim*, as above, and the *Mitzvoth* whereby Jews live, which in the only way to ensure a true and lasting happiness, materially and spiritually, which for Jews go hand in hand together.

As we are now in the auspicious days of Chanukah, which we celebrate, among other things, by kindling the Chanukah lights in growing numbers, may G-d bless you with a growing measure of light and success along the lines mentioned above.

With blessing

This letter, published here for the first time, was released from the archives of Rabbi Shmuel Lew - the Kallah's father.

By the grace of G-d
In the Days of Chanukah, 5721
Brooklyn, N.Y.

Blessing and Greetings:

I received your letter of November 20th. I was pleased to read in it that you are determined to live up to the Jewish way of life, and, when you get married, to set up a truly Jewish home on the foundations of the Torah and Mitzvoth. Our Sages have assured us that when a person makes a little effort to sanctify himself, he receives a great deal of assistance from On High to carry out his determination, and in an easier and greater measure than anticipated.

With reference to the question of a *Sbaetel* about which you write that you object to it on the grounds that it is old-fashioned, etc., let me say that the true approach to matters of the Torah and Mitzvoth is not from the point of view of whether they are considered old-fashioned or new-fashioned. We observe the Torah and Mitzvoth because they are directives from the Creator of the world and man. It is self-understood that the Creator knows what is best for man and that He desires that man should be happy and not only in the world to come, but also in this life. This is the reason why the Torah is called *Toras Chaim*, meaning that it is a guide to the good life on this earth.

Specifically on the question of a *Sbaetel* let me quote here the words of the holy Zohar (Part III, Page 126a), which are quoted in the Mishna Brura, and I will quote only the positive results mentioned there, omitting the negative aspects following from the non-fulfillment: "Her children will be superior... her husband will be blessed with spiritual and material blessings, with wealth, children and children's children."

Considering the great reward which is promised to the woman and mother who wears a *Sbaetel*, it should surely be worthwhile to do so even if the wearing of a *Sbaetel* would entail serious difficulties and conflicts. How much more so where the objection to it, as you write, is only because it is "old-fashioned". This is not a real objection, nor a valid one, and it is rather based on the "opinion" of others. Let me also add that even considering the general attitude towards this and other Mitzvoth, there has been a radical change in recent years, one of respect and admiration for people who are

B.H.
2nd of Tammuz ...
Brooklyn, N.Y.

Blessing and Greeting:

I duly received your letter, in which you write about your acquaintance with, and unofficial engagement to, a young man from America, but that recently some friction has developed, and you are worried by the fact that he does not speak about setting a date for the wedding, which you suspect might have to do with the said friction. You therefore ask my advice.

My impression from your writing is that insofar as Hashkofo and Yahadus are concerned you are both in agreement, as also other major considerations. Consequently, though you write that he has a temper etc., it is my opinion that the Shidduch should be continued and brought to conclusion, with an early wedding in a happy and auspicious hour.

I trust you will not take amiss my following remarks. It is not unusual that the kind of frictions which you describe should occur in a situation where the actual wedding is unduly delayed after a decision has been reached on a Shidduch. For such a delay often leads to undesirable situations according to the Shulchan Aruch. In other words, inappropriate familiarity and closeness results in inappropriate estrangement, or the kind of friction you mention.

In the light of the above, if you decide to continue with the Shidduch, this decision should be coupled with a resolve to do all that is up to you - in a suitable manner of course - to have the wedding at the earliest possible date.

With blessing,
(The Rebbe's signature)

This letter, published here for the first time, was released from
the archives of Rabbi Shmuel Lew - the Kallah's father.